

Principis que inspiren el Pla de salut

Adaptat de: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut. Pla de salut de Catalunya 2011-2015. Barcelona: Departament de Salut; 2012.
Disponible a: http://www20.gencat.cat/docs/salut/Home/Destaquem/Documents/plasalut_vfinal.pdf

Aquest Pla de salut s'inspira en un conjunt de principis fonamentals que actuen com a nuclis tant del sistema sanitari de Catalunya com de la pròpia transformació que es proposa en el marc 2011-2015. Aquests principis inspiraran els canvis proposats al llarg d'aquest Pla de salut.

L'objectiu fonamental del sistema sanitari a Catalunya definit a la LOSC és mantenir i millorar el nivell de salut de la població. Per assegurar el compliment d'aquest objectiu, l'estructura i el funcionament del sistema sanitari s'han de basar en una sèrie de principis fonamentals que han d'inspirar totes les iniciatives i accions dels diferents agents (gestors, professionals, ciutadans, etc.). L'elaboració del Pla de salut es basa en principis que identifiquen els principals elements de transformació del sistema fins al 2015:

1) Els fonaments i els elements diferenciadors del sistema sanitari de Catalunya que consagra la LOSC són el punt de partida i se'n reforçarà la presència en aquest Pla de salut (accessibilitat universal, equitat i eficiència, xarxa descentralitzada, separació de funcions, gestió professionalitzada).

Des del primer Pla de salut, l'accessibilitat s'ha plantejat com un objectiu últim i irrenunciable del sistema sanitari que permetria la universalització i l'equitat d'accés a tots els ciutadans. En les dues últimes dècades, la superació de les barreres geogràfiques i la recerca de l'equilibri territorial han estat una preocupació fonamental del Departament de Salut. Això ha permès que el 2011 aquestes barreres s'hagin superat i l'accessibilitat sigui bona (un 98% de la població té un centre de salut a menys de deu quilòmetres) per a la totalitat de la ciutadania. No obstant això, el repte és ara assegurar aquest mateix equilibri i equitat pel que fa a l'accessibilitat en temps. Les llistes d'espera s'han convertit en un repte fonamental del sistema sanitari, que es fa més rellevant en un context de recursos escassos. En aquest sentit, el nou Pla de salut ha de preveure mesures encaminades a avançar en aquesta dimensió i a assegurar una millora substancial en l'accés a aquells procediments amb més impacte en la salut de la població.

L'equitat és el segon fonament irrenunciable sobre el qual se sustenta el sistema. El Departament de Salut s'ha d'ocupar fonamentalment de l'equitat en els resultats en

salut. Per això, el Pla de salut 2011-2015 estableix objectius ambiciosos de resultats en salut, que es monitoraran no només per la mitjana sinó que també en termes de variabilitat, i defensarà la implantació de mesures encaminades a oferir una millor salut per a tothom, independentment de les circumstàncies individuals (per exemple, geogràfiques). L'ordenació dels procediments d'alta complexitat és un exemple clar amb el qual es pretén assegurar els millors resultats possibles en aquest nivell d'atenció.

En la difícil conjuntura econòmica actual i en previsió de les tendències futures del sistema, la utilització òptima dels recursos mantenint els mateixos resultats clínics ha de passar a ocupar un lloc prioritari. En aquest sentit, els elements de canvi proposats al model assistencial han de contribuir a assegurar l'ús eficient dels recursos sota anàlisi de cost i benefici clínics.

Finalment, els elements diferencials del sistema sanitari a Catalunya (xarxa descentralitzada, govern participatiu dels diferents agents, separació de funcions i gestió professionalitzada) han demostrat la seva bondat i seran respectats i reforçats en el context d'aquest Pla de salut, ja que suposen un element de gran potencial per a la transformació del sistema.

2) Els ciutadans tenen un nou rol i es converteixen en la finalitat primera del sistema

L'atenció als ciutadans i la millora de la seva salut i qualitat de vida són els objectius últims del sistema sanitari i, per tant, responsabilitat de tots els agents del sistema.

La LOSC expressa com a finalitat del sistema la humanització dels serveis sanitaris mantenint el màxim respecte a la dignitat de la persona i la llibertat individual (art. 6.1) i el disseny d'un marc per garantir aquests drets (art. 6.2). L'actual Pla de salut persegueix que aquests drets s'elevin al nivell següent i, per això, planteja una sèrie de canvis en la relació sistema sanitari-ciutadans. Aquesta nova relació ha de produir-se en ambdues direccions.

El Pla de salut 2011-2015 plantejarà la creació de nous elements de relació i alternatives d'atenció perquè els ciutadans rebin una atenció més adequada a les seves necessitats en cada moment (per exemple, amb el reforç de canals d'atenció alternatius com Sanitat Respon). El Pla de salut recollirà també un compromís d'informació als pacients i als ciutadans en general, tant de la cartera de serveis a la qual tenen accés com del suport que se'ls ofereix per "navegar" pel sistema sanitari. En el futur, el sistema s'enfocarà a conèixer millor els pacients/

ciutadans, i a plantejar solucions més d'acord amb les seves necessitats, tal com es reflectirà, per exemple, en l'enfocament renovat en el tractament de les patologies cròniques. Finalment, els ciutadans seran el centre de polítiques interdepartamentals que buscaran mitigar les causes principals de les malalties, mitjançant la combinació de l'esforç amb altres departaments de la Generalitat. Exemples clars seran els plans sociosanitaris (en especial en l'atenció a la cronicitat) i els plans interdepartamentals de salut pública que abastaran àmbits com el medi ambient, l'educació, etc.

Per assegurar aquest canvi el rol dels ciutadans haurà de ser també diferent. En primer lloc, els ciutadans estaran més informats i podran prendre un rol més actiu en el sistema. Per exemple, responsabilitzant-se en major mesura de la seva salut i cura així com de la utilització que fan del sistema sanitari. Per això, el sistema dotarà els ciutadans d'una major formació i de les eines necessàries (per exemple, desenvolupant programes com ara el del Pacient Expert Catalunya). Així mateix, la participació dels ciutadans serà també més efectiva en els àmbits establerts de govern del sistema, i es reforçarà la seva representació i la seva responsabilitat en aquests àmbits.

3) La salut pública i la seva cartera de serveis constituirà un dels principals instruments essencials per a la millora dels resultats en salut i la qualitat de vida de la població

La salut pública té un rol prioritari en la salut de la població i aquest rol ha de reforçar-se en el futur. La creació de l'Agència de Salut Pública és un pas fonamental en aquest camí. L'Agència tindrà un rol de proveïdor del sistema sanitari, i passarà a executar una cartera de serveis de salut pública que es contractarà mitjançant un contracte-programa. La filosofia de la salut pública s'adapta per tant als elements diferenciadors del sistema sanitari català (separació de funcions, descentralització, etc.).

La protecció i promoció de la salut i la prevenció de les malalties constitueixen una part nuclear de la cartera de serveis de salut pública. La posada en funcionament de l'Agència potenciarà la realització d'accions comunitàries de promoció i prevenció adreçades als determinants de salut i factors de risc principals de les malalties. A més, el treball en coordinació amb els serveis sanitaris, fonamentalment l'atenció primària (però també els dispositius comunitaris com ara les farmàcies i el conjunt de l'acció interdepartamental), seran elements que potenciaran aquesta estratègia.

Per últim, el Pla interdepartamental de salut pública, ajudarà a establir intervencions sobre els determinants de la salut de la població que requereixen un abordatge conjunt des de molts sectors socials i de l'Administració pública per tal d'assolir els propòsits de millora i protecció de la salut de la forma més equitativa i eficient possible.

4) El model de prestació de l'atenció augmentarà el nivell d'integració i s'adaptarà a les noves necessitats i oportunitats, amb una adaptació adequada per a cada territori

El sistema sanitari català ha de fer front en el futur a nous reptes i oportunitats. Entre els primers, hi ha la necessitat d'adaptar-se a les noves necessitats derivades d'un perfil de morbiditat diferent, especialment per una major prevalença de malalties cròniques. Entre les segones, cal destacar l'aparició de noves tecnologies, evidències científiques i coneixements que poden millorar de forma radical la qualitat de l'atenció i la qualitat de vida dels pacients.

La necessitat de desenvolupar elements d'integració no és nova però es fa més urgent en l'actual context de canvi. Per això, el Pla de salut 2011-2015 treballarà per millorar el continuïtat assistencial per als pacients i assegurar que tots els recursos (salut pública, atenció primària, especialitzada, sociosanitària i salut mental) actuen de forma coordinada i amb uns objectius comuns i d'acord amb la visió clínica.

Aquest Pla preveu formes relativament innovadores d'apostar per una major integració assistencial (per exemple, desenvolupant nous rols de professionals que actuïn d'enllaç entre els diferents nivells d'atenció o incentius compartits entre proveïdors d'una mateixa regió) i potencia altres elements que porten temps en desenvolupament però que són fonamentals per fer-ho (per exemple, la creació d'una xarxa d'informació unificada entre proveïdors del sistema sanitari públic).

Finalment, el model sanitari català sempre ha tingut en compte les peculiaritats dels territoris i aquest Pla de salut no n'és l'excepció. En aquest sentit, els canvis en el model assistencial es detallaran localment en el marc dels plans de salut territorials que es desenvoluparan properament per assegurar el millor ús dels recursos i el millor servei possible per a cada regió.

5) El CatSalut desenvoluparà un veritable rol d'asseguradora pública

Com a asseguradora pública, el CatSalut és l'encarregat de garantir l'assistència sanitària integral i de qualitat per a tota la ciutadania. El Pla de salut incorporarà mesures específiques que desenvolupin determinats àmbits del rol del CatSalut al nivell següent, fent més proactiu el seu paper de gestor, especialment en els àmbits prioritaris de relació amb els assegurats.

D'una banda, el CatSalut es compromet a una gestió molt més propera i adaptada a les necessitats dels pacients d'acord amb models predictius que s'hi avancin. En l'àmbit individual es desenvoluparan ofertes més segmentades; en l'àmbit poblacional, el model de contractació s'enfocarà a la compra de resultats en salut per a la població de cada territori. S'establiran polítiques de gestió proactiva del risc dels assegurats amb un major enfocament en la prevenció que en el tractament de la malaltia.

Finalment, el CatSalut serà més proactiu en la informació als assegurats, tant en les cobertures del sistema sanitari com en la seva utilització correcta.

6) La gestió del sistema se centrarà de forma decidida en els resultats en salut

Els resultats clínics, entesos com la millor salut i atenció a la població, seran el concepte clau sobre el qual girarà un nou model de planificació i contractació de serveis. Aquest model suposa una evolució natural d'un sistema que inicialment funcionava en un marc de pressupostació i que en els últims anys ja ho ha fet d'acord amb l'activitat, buscant assegurar un major nivell d'eficiència i productivitat.

El focus i els objectius del nou Pla de salut requereixen de manera natural que els resultats clínics siguin l'eix sobre el qual gira el sistema sanitari. Per això, es planteja un canvi de filosofia en dues de les seves activitats fonamentals.

D'una banda, la planificació haurà de passar de ser retrospectiva a predictiva. La predictibilitat es tradueix a disposar d'una visió poblacional capaç de valorar l'estat de salut de la població (quant a morbiditat), identificar les seves necessitats futures i reaccionar amb actuacions i plans d'acord amb aquestes. De l'altra, la contractació de la provisió s'ha d'adequar a aquesta filosofia, incloent elements de territorialitat (assignació d'acord amb les necessitats concretes de la regió) i uns incentius més potents (individuals i territorials) que assegurin l'alineament del funcionament del sistema amb aquests plans.

Aquest nou model està lligat a la capacitat de resolució del sistema, especialment en els primers nivells d'atenció. Per això, serà necessari reforçar el rol i la capacitat de resolució de la salut pública i de l'atenció primària, assegurant que els problemes de salut es resolien, quan sigui possible, fins i tot abans d'aparèixer.

7) El coneixement dels professionals clínics és bàsic per a la planificació, gestió i millora del sistema

Els professionals són els agents clau del canvi del sistema sanitari com a propietaris del coneixement clínic. El coneixement clínic ha de guiar la transformació del sistema per assegurar que la presa de decisions és coherent amb la millora de la salut i de la qualitat de vida de la població.

Aquests principis són àmpliament coneguts i reconeguts. No obstant això, cal potenciar la capacitat dels professionals per executar aquest coneixement més enllà de la pràctica clínica, i estendre'l a la planificació, gestió i millora del sistema. En aquest sentit, el coneixement dels professionals clínics serà un element de lideratge en la transformació del model d'atenció que proposa aquest Pla de salut.

Per assegurar que aquest rol del coneixement clínic es fa efectiu, el nou Pla de salut planteja diversos esquemes de participació. Així, entre d'altres, es crearan comitès clí-

nics a diversos nivells que ajudin a la definició dels projectes de transformació. També s'estendrà l'avaluació clínica com a eina clau per a la presa de decisions mitjançant el reforç del rol d'avaluació de l'Agència d'Informació, Avaluació i Qualitat en Salut (AIAQS) pel que fa a processos, tecnologies i medicaments.

8) El govern efectiu del sistema sanitari establirà els valors del bon govern: la transparència de la informació, l'avaluació i la rendició de comptes s'estenen a tots els nivells

El Pla de salut 2011-2015 vol ser diferencial quant a la utilització de la informació per a la consecució dels objectius de salut. Això es farà per diverses vies.

En els pròxims anys es treballarà en la creació d'una veritable xarxa unificada d'informació del sistema sanitari que permeti compartir informació i coneixement, donar una major transparència als resultats dels diferents agents i elaborar mecanismes d'avaluació i revisió per assegurar que avancem en la direcció correcta.

La transparència convertirà la informació en un bé comú per a tots els agents i l'Observatori del Sistema de Salut de Catalunya (OSSC) serà l'eina que ho farà possible. Els ciutadans i pacients tindran accés a una millor informació dels resultats del sistema i, per tant, podran prendre decisions més informades. Els professionals i proveïdors tindran visibilitat sobre el seu propi rendiment comparat amb altres agents del sistema.

Un element diferencial d'aquest Pla és la rellevància que adquireix la rendició de comptes. En aquest sentit, el Departament de Salut es compromet a seguir anualment la consecució dels objectius proposats, reavaluar la validesa de les diferents actuacions i respondre públicament de tots dos conceptes. Aquest procés no serà només responsabilitat del Departament, sinó també dels territoris que executaran la implantació del Pla.

9) La sostenibilitat del sistema sanitari es farà compatible amb els resultats últims de progrés i excel·lència en l'atenció

El Pla de salut té com a objectiu final adaptar el sistema sanitari per donar resposta a uns reptes estructurals per als quals avui en dia no està suficientment preparat. Els canvis necessaris que inspiren aquest Pla de salut són independents de l'actual conjuntura de crisi.

La transformació proposada al model del sistema sanitari català té com a objectiu, no només mantenir el sistema tal com avui el coneixem, sinó millorar en la qualitat dels resultats i en l'excel·lència en l'atenció. Per això, no es tracta d'un pla d'ajust pressupostari sinó un canvi en el model d'operació i d'organització del sistema que aconseguirà els dos objectius simultàniament.

El resultat d'aquest canvi serà un sistema més sostenible i perdurable amb un cost assumible, alhora que milloraran la qualitat, els resultats i l'atenció als ciutadans.

10) El Pla de salut serà un instrument del canvi amb vocació de lideratge i enfocat en el fet que el canvi succeeixi

Aquest Pla de salut 2011-2015, igual que els anteriors, compleix amb els objectius recollits a la LOSC, però és diferent en tres aspectes clau:

En primer lloc, el Pla de salut 2011-2015 vol ser més ampli i generar un debat d'ampli abast sobre els elements de salut, de serveis i d'organització del nostre sistema. En segon lloc, és una eina de treball oberta i viva. *Oberta*, perquè en el seu desenvolupament s'involucrarà tots

els agents del sector i els diferents territoris, i *viva* perquè s'estableix un procés anual d'avaluació, rendició de comptes i revisió, que implicarà ajustaments del Pla en funció del seu Grau de desenvolupament i execució. Finalment, és un pla orientat al fet que el canvi succeeixi. Les mesures del Pla de salut parteixen en molts casos d'iniciatives que estan sent desenvolupades per la xarxa. La major novetat és: 1) el compromís del Departament a desenvolupar les eines i els facilitadors que assegurin un canvi assistencial a escala i 2) els objectius assumits en l'execució tant a llarg termini (visió fins al 2015) com a curt termini.